

Tussen Regge en Dinkel...

Men weet het, onder de D.U.W.-arbeiders, waar men ook komt, heerst grote ontevredenheid. Heus niet alleen en heus niet altijd over het loon, zeer dikwijls ook over de sociale behandeling, die ook heel wat te wensen over laat. Zo b.v. in Enschedé en omgeving het vervoer van en naar het werk. Dit geschiedde en geschiedt momenteel nog met open auto's. Op elkaar gepakt als haringen in een ton, slecht gekleed en blauw van de kou, blootgesteld aan alle slechte weersomstandigheden, zo werden zij van en naar het werk vervoerd. Op hun werk waren ze praktisch heel de dag niet warm te krijgen en kwamen ze 's avonds thuis, dan vonden ze een koude kachel, want er is geen brandstof. Niettemin hielden deze „arbeidsschuwen" het werken vol tot het hen Vrijdagmorgen 5 October j.l. al te bar werd en zij weigerden naar het werk te gaan, zolang hun geen beter vervoer werd toegezegd. Een deputatie van 5 der arbeiders ging naar den directeur van het Arbeidsbureau en een vertegenwoordiger van de D.U.W. Deze heren toonden zich in het geheel niet verbaasd over de weigering nog langer met de wagens mede te gaan. Zij verklaarden daarentegen juist, dat zij een conflict al lang hadden zien aankomen, en, voegde de vertegenwoordiger van de D.U.W., de heer Van Slidrecht, er aan toe: „Als ik op een dergelijk vervoersmiddel was aangewezen, weigerde ik ook." Overeenstemming werd bereikt door de toezegging, dat binnen de kortst mogelijke tijd voor beter vervoer zou worden gezorgd en dat de loonschade, wanneer de arbeiders om 1 uur 's middags nog aan het werk gingen, door de D.U.W. zou worden betaald. Natuurlijk werd met den vertegenwoordiger van de D.U.W. vastgelegd, dat het hier geen kwestie van werkweigering was, doch wel een weigering om van het meer dan onvoldoende vervoer gebruik te maken. „De Waarheid" schreef naar aanleiding van dit geschil over een uitgebroken staking onder de D.U.W.-arbeiders en prompt werd Zaterdagmorgens aan de D.U.W.-arbeiders medegedeeld, dat, daar „De Waarheid" over een staking had geschreven, de arbeiders niet de gehele dag vervoer kregen, doch slechts vanaf elf uur. De arbeiders hebben hiertegen heftig geprotesteerd en het laatste woord zal in deze nog wel niet gesproken zijn.

De stakingswolk in de Twentse textielindustrie verdicht zich ook meer en meer. Het gaat als het ware aan de lopende band. Maandag 8 October hebben de arbeiders uit de wolfeverij van de N.V. van Heek & Co. uit Enschedé het werk neergelegd. Men eist gelijkstelling met de Tilburgse Ionen, welke tussen

„You can't take it with you".

(„Je kunt het toch niet meenemen")

In tegenstelling met de Bataviërs, die dachten, als zij naar het Walhalla gingen, dat zij hun jagersinstrumenten mee mochten nemen, is er in de moderne maatschappij ons de algemene mening bijgebracht, dat de mens poedelnaakt — berooid van alle aardse goederen — in het hiernamaals arriveert. Omdat een ieder dit blijkbaar nog niet begrijpt, heeft men in Amerika over dit onderwerp een film gemaakt.

Als de begrafenisondernemer komt, om je op te laden — en je hebt je hele leven jacht op dollars gemaakt — „kum je het toch niet meenemen". Het is een waarheid als een koe, maar aangezien de filmproducenten in hun jacht op dollars weigeren Nederlandse nieuwe films te verkopen, omdat er niet genoeg te halen is, twijfelen we eraan, of deze Amerikaanse productie wel overtuigend kan zijn. Er zullen heel wat winstjagers naar de eeuwige jachtvelden moeten verhuizen, voor men overtuigd zal zijn, dat je het toch niet mee kan nemen. Niettemin is het een kostelijke film.

Een Amerikaanse munitie-koning en een levenskunstenaar, die alleen maar doet wat hij prettig vindt, ontmoeten elkaar door de respectievelijke zoon en kleindochter. Lionel Barrymore, als de bohémien op leeftijd, speelt zijn rol subliem. De millionaire moet voor één of andere handelsmanipulatie het huis van opa met zijn kleindochter hebben. De zoon van den millionaire is niet gebrand op het huis, maar wel op de kleindochter. En de vrouw van den millionaire moet niets hebben van bohémienfamilie's, die minder kunnen verteren dan haar man verdient. Terwijl de bohémienfamilie onder leiding van opa, niet bewust van de onweersbui, die zich boven hun hoofden samenpakt, van de ene dag in de andere leeft, zich verheugend over het plezier, dat het leven hun biedt. Men schijnt, danst, zingt en doet alleen maar dát, waar men zin en lust toe voelt, tot het onweer losbarst. En ik raad een ieder aan, naar dat onweer te gaan kijken.

Opa wint het van den millionaire en alleen al daarvan kan men zien, dat het een Amerikaanse film is. Want in het werkelijke leven winnen millionairs altijd... misschien, heel misschien als de beschermende wetten tot het doen emigreren naar de eeuwige jachtvelden wat ruimer genomen worden, kan dat veranderen.

f 33.— en f 40.— bedragen en hier hoogstens f 32.65. Dinsdag daarop gingen de arbeiders van de N.V. L. van Heek & Zn. in 24-urige proteststaking, nadat door een commissie uit de arbeiders vergeefs gepoogd was om een onderhoud met de directie te verkrijgen. Door de E.V.C. is wederom een schrijven aan de Fabrikantenvereniging verzonden, waarin b.a. op het verzoek, om aan te tonen of de E.V.C. wel voldoende representatief is, aangeboden wordt de aantallen leden in de verschillende fabrieken op te geven, mits de momenteel „zonder twijfel representatieve organisaties" zulks ook doen en de uitslag daarvan door een onpartijdige commissie wordt gecontroleerd.

De S.D.A.P. heeft hier een propagandavergadering belegd, op welke vergadering Koos Vorrink als spreker optrad. Koos Vorrink heeft daar enkele uitdrukkingen gebezigd, die te merkwaardig zijn om niet vermeld te worden. Hij zeide dan o.a.: „Met schaamte en verbittering denken wij aan hen, die in onze rijen met den vijand gingen; aan „Het Volk", dat zich met huid en haar aan de Nazi's verkwaamde; aan de misleidende drogredenen van de V.A.R.A. Vol schaamte en verbittering denken wij aan het N.V.V., eens de trots van de arbeidersbeweging, dat zich liet buigen onder het juk van de N.S.B., dat het kon gebeuren, dat leiders van het N.V.V. samen met een N.S.B.-er op het podium stonden. Ik weet, dat ook hier de E.V.C. grote aanhang heeft. Maar hij, die twee dagen in de beweging meeloopt, weet, dat het N.V.V. deze eenheid ook altijd heeft gewild, maar dat niet de drang naar eenheid de arbeiders naar de E.V.C. heeft gebracht, maar het falen van het N.V.V. Ik ben er van overtuigd, dat dit komt, omdat er niet heus is ingezet en niet die er uit verwijderd zijn, die er uit verwijderd moeten worden. Geen drie, vier of vijf vakcentrales is in het belang van de arbeiders, daarom moet er samenwerking tot stand komen tussen N.V.V. en E.V.C."

Zou nu de Spartacus-propaganda al zo ver doorgedrongen zijn, dat zelfs een Vorrink er mede is besmet en aan communistische zelfcritiek gaat doen of zijn deze uitspraken een uitvloei van het bekende gezegde, dat je meer vliegen met stroop vangt dan met azijn? Want, nietwaar, het N.V.V. heeft de goede leiders en de E.V.C. heeft de arbeiders en nu zullen de arbeiders zo langzamerhand rijp moeten worden gemaakt voor een samengaan van N.V.V. en E.V.C. Vandaar deze zelfcritiek-redevoering, dat lokt tot applaus.

Maar zolang het zover niet is, komt ons deze voorlichting enigszins onwaarschijnlijk voor. Niettegenstaande dat, behoort deze film tot het genre z.g. „goede films".

Maar als je naar deze film gaat kijken, laat dan je critiek niet thuis. Kijk, hoe het filmverhaal alleen de oppervlakte van het gegeven beroert. Zich niet brandt aan het maatschappelijk vergif, dat achter het beroep van munitiemagenaar schuilt. En alleen een smakelijk verhaal is, met een levenswijze daar, en een tikeltje scherpe critiek hier. Vooral de koe niet bij de horens vatten, omdat dan de dollars niet meer voelen. Hoe ze er wel over willen films, maar niet begrijpen, dat je het toch niet mee kunt nemen.

WAT ONS OPVIEL

LONEN, STAKINGEN EN CONCENTRATIE-KAMPEN.

Wij knippen uit het weekblad „Indonesia". „Vóór oorlog betaalde de Kon. Pakketmaatschappij aan Indonesische matrozen een gage van f 12.— per maand. In die tijd bestond de voeding uit rijst met gedroogde vis, die eens in de week werd afgewisseld door een Japans sardientje. Eerst na herhaalde stakingen werden in oorlogstijd deze lonen verhoogd tot f 24.— per maand, plus f 10.— oorlogstoelage."

„Toen het voedsel nog steeds hetzelfde bleef, begon men weer opnieuw. Eerst een protest bij de directie, waarop men geen gehoor kreeg, waarna men tot staking overging". „Dan werden de eisen ingewilligd. Dat was niet van toepassing op de schepen, die niet in staking gingen. Hierdoor werden de stakingen als het ware geprovoceerd." „Staken in oorlogstijd is strafbaar. „De stakers verdwenen dan ook voor korter of langere tijd in een der concentratiekampen, die in de grote havensteden Sydney, Melbourne of Bombay (India) aanwezig waren". „De schepelingen werden vaak voor het minste of geringste wat op een schip gebeurde, in een concentratiekamp gebracht". „De directies lieten de stakende Indonesiërs vervangen door Laskaren, die voor nog lager loon hetzelfde werk verrichtten. Deze maatregel scheen zo goed te bevalen, dat de directies enige duizenden Laskaren in Australië in reserve hielden, omdat zij eventueel als onderkruipers konden gebruikt worden."

DE ONTWIKKELING IN CHINA.

Voor de industriële ontwikkeling zal een systeem van 5-eren plannen worden toegepast. Er worden 18.000 K.M. spoorlijn aangelegd. Het hele plan vereist een half miljoen technici.

VERGADERINGEN.

Haarlem. V.S.V. Dinsdag 23 October in gebouw „Nijverheid", Jansstraat. Aanvang half acht. Onderwerp: De plaats van de vrouw en de jeugd in de maatschappij.

Amsterdam. V.S.V. Afd. Centrum. Maandag 22 October in gebouw „De Arend", Breeuwerstraat. Aanvang half acht. Onderwerp: Indonesië.

Amsterdam-Oost. V.S.V. op Donderdag 25 October in café Welzenbach, Blauwenstraat 59. Aanvang half acht. Onderwerp: De internationale situatie.

Arnhem. V.S.V. op Vrijdag 26 October in het Geheelonthouders Koffiehuis, Doelenstraat. Aanvang 8 uur. Onderwerp: Waarom „Spartacus"?

FEDERATIE

Wij zullen in het volgende nummer een beknopt verslag van het 28e congres geven, maar willen deze maal slechts met enkele opmerkingen volstaan.

Als je de congreszaal binnenkomt, word je al direct getroffen door de sympathieke sfeer, die elk Esperanto-congres, binnen- of buitenlandse, nationaal of internationaal, typeert.

De voorstellen tot structuurverandering deden de monden in beweging komen. Het is dan ook zaak erop te letten, dat met de structuur ook niet de geest, de richting, die goed is, wordt veranderd. Het bleek, dat de Buskes-geest zich van enkele afdelingen had meester gemaakt, er gingen althans stemmen op, om het arbeiderselement uit de Federatie te schrappen, doch in een kameradschappelijke discussie namen enige afdelingen hun voorstellen terug.

Uitdrukkingen als: „Degene, die Esperanto wil leren, maar niet een leerboek wil gebruiken, omdat daar in staat, dat 1 Mei de strijd van de arbeiders is, die kope een duur neutraal boek, maar wij hebben zulke mensen in onze beweging niet nodig", waren weer betere klanken. Faulhaber zei, dat hij zich niet schaamde een arbeider te zijn. Zo is het, wij behoeven ons daarvoor niet te schamen. Laat ons er trots op zijn, tot de arbeidersklasse te behoren, te werken als een klassebewust arbeider, die zijn maatschappij wil opbouwen en daarbij breken met alle kleinburgerlijke gedoe. Die de parastaten van de arbeid verjaagt en die regelrecht aanstuurt op een wereld, waarin iedereen arbeider is, waarin niemand zal leven ten koste van een ander. Maar, als men dat wil bereiken, zal men de strijd moeten aanbinden met het wereldkapitaal en die strijd zal niet als natie, maar als klasse gevoerd moeten worden, en die klasse zal als één geheel moeten optreden. De klassegenoten moeten elkaar rechtstreeks kunnen verstaan en dat dat mogelijk is, heeft men met het Esperanto bewezen.

Esperanto is het middel bij uitnemendheid voor de internationale contact, en dat hebben wij in de klassenstrijd nodig. Daarom, arbeiders, neemt de studie nu nog ter hand, leg je er ernstig op toe om je de communicatiemiddel eigen te maken. Dan kan aanstonds je kamerad van over zee en van over de denkbeeldige grens jou zeggen, hoe hij denkt, hoe hij strijdt en jullie zullen je met elkaar nauw verbonden voelen. En als straks ons maandblad „Klasstalo" er weer is, zal je daarin je strijdmakkers vinden van de Noordpool tot de Zuidpool, van het Verre Oosten tot het Verre Westen, en je zal ze in jullie gemeenschappelijke taal over jullie noden en je idealen, over jullie gemeenschappelijk doel en over allerlei andere dingen, waarin jullie gemeenschappelijk belangstellen, kunnen vertellen. Je zal voelen, dat je niet alleen staat, maar dat er duizenden en nog eens duizenden lotgenoten zijn, die er naar hunkeren, om een onverbrekbare band te leggen tussen, en zich innig verbonden te gevoelen met de proleten der gehele wereld.

Kinderen in Duitsland

Uit een rapport, gepubliceerd in de „Daily Herald". „Geen kind, dat in 1945 in Duitsland is geboren, zal de komende winter overleven. Slechts de helft van de kinderen beneden de leeftijd van 3 jaar zal het leven blijven."

27 October 1943

Prijs 15 cent

3e Jaargang - No. 43

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS"

Redacteur:
TJEERD WOODSTRA
Adm.: Uitgeverij „De Vlam" - Amsterdam

Proletariërs aller landen, verenigt UI

Adres red. en adm. Utrechtsestraat 44
Postbus 303817 ten name van:
Mevrouw J. C. J. Meent Reapje bodem te
Amsterdam

Ontmoeting in Parijs.

Kupers zegt, in een hoofdartikel in „Het Vrije Volk" (12 October), dat op het Wereldcongres der Vakbonden in Parijs, hij en de delegatie van de E.V.C. op een behoorlijke wijze hebben samengewerkt en dat zij samen besprekingen hebben gevoerd, die kunnen leiden tot een eenheid tussen N.V.V. en E.V.C. Van de landelijke leiding van de E.V.C. is hierop geen tegenspraak gevolgd, integendeel komt men ook van die kant met ongeveer hetzelfde bericht. Is de eenheid op mars en gaat ze langs die weg?

De wereld zou er binnenkort goed uitzien, als alles waar was, wat ons als waarheid wordt opgediend. De arbeiders zelf zouden zich eigenlijk nergens druk over hoeven te maken. Ministers en diplomaten, vertegenwoordigers zus en vertegenwoordigers zo vliegen en rijden heen en weer, houden conferenties en besprekingen en congressen, en als de arbeiders nu maar zo goed willen zijn om lang genoeg dat gedoe aan te gapen, dan komt alles terecht: De vrede en de voedselvoorziening, democratie en rechtvaardigheid; en niet te vergeten: het Socialisme! En daar is nu de laatste weken nog wat bijgekomen: De eenheid der arbeiders!

Wij zijn op allerlei gebied zeer ongelovig, we geloven b.v. niet in het toeval en in het onderhavige geval niet in een toevallige ontmoeting van N.V.V.- en E.V.C.-leiding in Parijs. Een „behoorlijke wijze van samenwerking" en „eenheids-besprekingen" komen niet uit de lucht vallen; daar gaan samenkomsten en besprekingen aan vooraf.

Wat moeten we nu denken? Terwijl de arbeiders, nu hier, dan daar, in felle strijd zijn gewikkeld tegen het ondernemerd, ook en vooral de laatste maanden, worden ze bij elke gelegenheid en zonder een enkele uitzondering, door de Kupersen in de rug aangevallen. Direct, met de smerigste middelen. We hebben van die kant als laatste bijdrage op dat gebied het pamflet „De les van Rotterdam", het brutaalste stukje leugen en klasseverraad dat ons hier nog ooit onder de ogen kwam. En nu komen de volgende vragen op, bij ons en bij elken arbeider, die weet, waarom het hier gaat: Is er, terwijl de arbeiders van de E.V.C. zich tegen deze Kuperse vuilheid moesten verweren, door de voorlopige leiding der E.V.C. met die heren over eenheid met hen onderhandeld?

Hebben de Kupersen zich bekeerd? We hebben het niet bemerkt, maar willen op dat punt graag ingelicht worden.

Heeft de E.V.C.-leiding de „Les van Rotterdam" van Kupers geleerd en zijn eenheids-liefde willen beantwoorden?

Of zijn ze van weerskanten bezig elkaar in de armen te vallen, met elk het stille plannetje, een poosje na de fusie de andere ven-

noot eruit te trappen en de zaak als enig firmant voort te zetten? En elk van den ander wetend, dat hij dat plannetje heeft?

Of was een vennootschap met de Kupersen al vanaf het begin, wat de voorlopige leiding der E.V.C. onder „eenheid" verstond, en was „van onderen op" en „de arbeiders zelf baas in de organisatie", maar tralala?

We willen dat nog niet geloven, en voor wat Blokszij en zijn collega's betreft, van de voor hen gunstigste veronderstelling uitgaan, n.l. dat ze een eenheids-slimnigheid in grote stijl van plan zijn. (Als er soms angstige mensen mochten zijn, die vrezen, dat wij hier op deze manier dat spelletje verraden, dan kunnen we hen wel gerust stellen: Zulke stomme kevers zijn de Kupersen niet, dat ze daar niet allang aan gedacht hebben).

De arbeiders van de E.V.C. willen natuurlijk de eenheid met de arbeiders van het N.V.V. en de andere vakbonden. Maar niet door bij hen in de tent onder de koepel te kruipen, waar de spelregel wet is, dat de Kupersen en hun soort baas zijn en dat de spelregels van het kapitaal de grondwet van de organisatie uitmaken. Dan hadden ze zich wel direct, in de eerste dagen na de oorlog, bij Kupers kunnen aanmelden en hadden zich dan heel wat moeite en drukte bespaard. Neen, de arbeiders van de E.V.C. willen de eenheid met hun kameraden van het N.V.V. zelf, in het bedrijf, om samen sterk genoeg te zijn voor de strijd tegen het kapitaal, om de spelregel van dat kapitaal — volgens welke de arbeiders genoeg hebben te nemen met wat hun van bovenaf wordt gegeven en onthouden — te doorbreken.

De koepel, „eenheid", waarmee Kupers en andere voormalige „erkende" hoogheden de arbeiders in Nederland de laatste tijd trachten te bezwenden, heeft op de arbeiders van de E.V.C. niet de minste uitwerking gehad. Integendeel, het was voor die arbeiders een welkome gelegenheid om aan hun kameraden in het bedrijf, die lid waren van het N.V.V. en die zo plotseling die koepel boven hun hoofd gewaar geworden zijn, eens het een en ander te vertellen over het verschil tussen werkelijke arbeiderseenheden en die koepel.

De Kupersen kunnen koepels maken zo hard als ze willen, als er strijd komt — en er komt strijd, er is geen ontkomen aan — dan houdt Kupers zijn leden niet. Dan zijn die N.V.V.-arbeiders genoodzaakt een strijd-eenheid met de E.V.C.-arbeiders te maken en dan willen zij dat ook. In de bedrijven! Geen wonder dat Kupers ook in „eenheid" doet, dat wil zeggen in zijn soort eenheid!

Laten we ons even een paar dingen herinneren.

Die afgevaardigden in Parijs, wat vertegenwoordigen zij? De strijd van de arbeiders tegen het wereldkapitaal? Integendeel, zij hebben het ronduit gesproken, ze willen internationaal met het kapitaal samenwer-

ken, ze vragen een bescheiden plaatsje aan de tafel der grootuitbueters. En zij handelen precies zoals de Kupersen hier: Meneer Citrine verbiedt de dokarbeiders in de Engelse havens het staken, evenals de mijnwerkers, evenals de fabrieksarbeiders, evenals de bouwvakarbeiders. Meneer Citrine valt ze bij hun stakingen in de rug aan, precies als Kupers hier.

Het N.V.V., wat vertegenwoordigt dat? De strijd der arbeiders tegen het Nederlandse kapitaal? Zelfs de leden van het N.V.V. geloven dat zelf niet. Het N.V.V. vertegenwoordigt het niet-strijden, het regelen der uitbuiting, opdat er geen strubbelingen komen, die tot strijd aanleiding geven. En zo de strijd toch komt, dan vertegenwoordigt het N.V.V. de aanval in de rug, het kapot maken van de strijd, het colporteren van de leugen tegen de arbeiders. Hoogstens, als al haar andere pogingen geen succes gehad hebben voor het kapitaal, vertegenwoordigt zij de taktiek van het overnemen van de leiding van de strijd, om die zo gauw mogelijk de nek om te draaien.

Het vertegenwoordigt de volslagen onmacht van de arbeiders óók in de organisatie, wat nodig is om de kapitalistische spelregel, dat de top beslist over en vóór de leden, te kunnen doorvoeren. Het vertegenwoordigt het beginsel, dat de beslissing door de ondernemers en de Kupersen en hun soort in de conferenties genomen wordt, en niet en nooit door het personeel in het bedrijf.

Dat alles is in volkomen tegenspraak met wat de E.V.C.-arbeiders willen; het vloekt met alles wat zij zich als strijd-organisatie voorstellen. Zij willen de strijd, tegen de onderwerping, tegen de uitbuiting, tegen het werkvee-zijn. En zij keren zich niet alleen direct tegen het kapitaal, maar schoppen met hun strijd ook de stoel omver, die de ondernemers voor de Kupersen hebben bijgeschoven. Het zelf-beslissen van de arbeiders in de bedrijven, het zelf-strijden, het zelf baas-zijn in hun organisaties, is het afgrijpslijkste wat de Kupersen kennen. Want het is de dood voor hun macht.

Maar hoe ter wereld kan Kupers dan op het idee komen, om een paar honderdduizend van zulke arbeiders in „zijn" organisatie te halen of „zijn" arbeiders bloot te stellen aan een fusie met zulke elementen?

Voor het woord eenheid is Kupers niet bang. Zomin als Woudenberg van het N.A.F. er bang voor was. Organisatie ingericht naar de bedrijven? Kupers vindt het best, hij zal het zelf wel doorvoeren; een kleine verandering in de administratie. Daar hebben we het geheim van Kupers' vertrouwen, dat hij dit spelletje tegen de E.V.C.-arbeiders zal winnen. Want als het doorgaat, zoals hij vurig hoopt, dan wordt dat spelletje gespeeld op een bord, waarop hij niet verliezen kan: Het apparaten-bord! Hij schuift elke dag, de arbeiders alleen op de spaarzame ledenvergaderingen. Hij schuift de gezeggelijke leden in de baantjes, de ongezeggelijke misschien ook, als ze zich beteren willen; zo niet, dan schuift hij ze eruit. Hij kent dat, het is zijn vak. Hij hanteert de reglementen, de statuten, de contracten, hij schrijft de vergaderingen uit of niet uit, hij

hanteert de kas, hij zit op de kas, hij is overal, want hij is: Het Apparaat! Andere mensen in het apparaat? Ach, die krijgen bij den ondernemer niet zoveel gedaan, ook de kleine klusjes niet, ze zijn daar niet getapt, tenzij ze zich goede apparaat-menschen tonen. Niet met woorden, maar met daden. En wat je hoogstens bereikt, is, dat voortaan een onderdeel van het apparaat luistert naar de naam Pietersen inplaats van Jansen.

Strijd tegen de wil van het apparaat? Dan moet je het „wild“ doen. Dan moet je je kameraden in het bedrijf duidelijk maken, dat ze zich van een strijdbod van het apparaat, (jouw apparaat), niets moeten aantrekken. En als dan, in armen moede, vele arbeiders weer de buik vol hebben van de Kuiperse „eenheid“, dan zul je weer een beweging moeten maken, van de grond af. En als je het dan weer eenheidsvakbond noemt en een „slim“ voorlopig, bestuur een beetje laat geworden om een nieuw spelletje met Kuipers te spelen op het apparaten-bord, dan ben je weer net zover als vandaag. Wees maar niet bang, dat het de Kuipersen verveelt, ze doen het graag, ze kunnen niet verliezen op hun bord: Het Apparaten-bord!

Tot nog toe speelden de E.V.C.-arbeiders ook het eenheidsspel, maar op hun eigen bord:

Van het Oostelijk Front niets nieuws.

De eerste wereldoorlog was reeds enige jaren voorbij, toen een tot dusver volkomen onbekende Duitse schrijver de oorlogsroman publiceerde, die — in bijna alle beschaaft talen vertaald — als de representatieve vertolking van de oorlogs-belevenissen wordt gezien. De roman draagt de titel: „Van het Westelijk front niets nieuws“, deze korte zin, waarin de Duitse legerleiding pleegde mee te delen, dat er van 't Westelijk front niets te berichten was of niets bericht zou worden. De schrijver van deze roman, Remarque, ten onrechte van „linkse“ opvattingen verdacht, was zelf één van die jonge landsknechten, die vanaf de schoolbanken van een Duits gymnasium de oorlog ingingen, vrijwillig, omdat de klassegeest en de patriotische psychose het zo wilden, omdat ze geloofden aan de „Duitse zaak“, aan kameradschap op het slagveld en de heldendood. En de jongen vertelt zijn oorlogservaringen, hij spreekt over schreeuwende onderofficieren, deze voorlopers van Kramer uit Bergen Belsen, over de kameradschap der veroordeelden tot dood, vernieling en luizen, over de zinloosheid van de oorlog, die deze generatie van burgerzonen in de hopeloosheid van het na-oorlogs banditisme gedreven heeft. Zij waren de moordenaars van Liebknecht en Luxemburg, zij waren de Baltische- en veemoordenaars, zij werden de organisatoren der S.S. en S.A., de politieke avonturiers tussen 1918 en 1945, de zwarte soldaten van Hitler, de S.D.-officieren. Voor hen was er geen weg terug, zoals Remarque in zijn tweede boek „De weg terug“, overduidelijk bewijst. Zijn tweede roman is niet minder lezenswaard dan zijn eerste. Ze is niet veel slechter en wast den schrijver schoon van de onbeschrijflijke verdachtmaking „links“ en bovendien een goede schrijver te zijn.

En toch kunnen we dit boek niet vergeten. Waarschijnlijk is het in 't geheel niet het boek, waaraan we denken. Het is helemaal geen goed boek. De verfilming in Hollywood is toch meestal een bewijs, dat een boek met sociale pretenties volkomen ongevaarlijk is en alles verzwijgt, wat de lezer tot nadenken zou kunnen brengen. Maar in al zijn onschuld is het Remarque toch gelukt (het lukte hem daarna nooit weer) den lezers in enige scènes de gehele menselijke tragedie van de georganiseerde massamoord te laten zien. En het sterkst is dat aan het einde, als het legerbericht weer een keer meldt: „Van het West-

Het Bedrijf! Misschien deden ze het nog niet meesterlijk; ze wonnen nog niet veel. Maar soms wonnen ze wel en soms heel veel: Hun eenheid in het bedrijf! Dat is het bord, waar de Kuipersen liever niet op spelen, waar ze er helemaal niet aan beginnen, want dáár verliezen zij het. Het is het enige bord, waar de arbeiders zelf hun spel kunnen spelen, zelf hun zetten bepalen en zelf de vruchten van hun overwinning verkrijgen. Het enige bord, waarop zij de eenheid met hun N.V.V.-kameraden kunnen winnen, de werkelijke eenheid voor de strijd!

Het komt er weinig op aan, welke slimmigheden de voorlopige E.V.C.-leiding in haar hoofd heeft. Als ze met Kuipers pacteert, brengt ze de arbeiders van het E.V.C. op een terrein, waar de Kuipersen niet verliezen kunnen, waar de arbeiders zwak zijn, waar die leiding zelf slechts mede-vennoot kan blijven als zij de kapitalisten dezelfde diensten bewijst als de Kuipersen. Niet de arbeiders van het N.V.V. worden daar gewonnen voor de strijd en de eenheid, maar de kracht van de arbeiders van de E.V.C. wordt daar doodgeorganiseerd.

Eenheid met de arbeiders van N.V.V. en van andere vakbonden, op de grondslag van gemeenschappelijke strijd en strijdorganisatie in de bedrijven — niet de schijn-eenheid over de schijf van de klasse-verraders!

telijk front niets nieuws“, maar de jonge landsknecht juist op deze berichtloze oorlogsdag de zinloze „heldendood“ sterft. Het gehele cynisme van de oorlog komt tot uitdrukking in het naast elkaar staan van deze berichten „niets nieuws“ en dat van de dood van een jong mens, die nog niet geleefd, en in 12 schooljaren systematisch niets wezenlijks geleerd heeft, omdat het de bedoeling niet was, dat hij iets wezenlijks zou leren. Een nummer valt uit, het verlies wordt geboekt en door een van de voren gedrukt schrijven, aan de ouders meegedeeld.

Het is te vroeg om oorlogsromans te schrijven. Voorlopig krijgen we alleen reportages te zien. De schrijver, de echte, de kunstenaar, heeft afstand nodig, ruimte en tijd, van het thema, dat hij uitbeelden wil. En wie staat al op een afstand van deze oorlog? Wie kan nu al in een schilderij of boek of zelfs in muziek uitbeelden, werkelijk uitbeelden, niet slechts laten gissen zoals Remarque, wat er gebeurd is tussen 1939 en 1945? Welke echte kunstenaar zou dat kunnen, zonder te breken onder de haat tegen een systeem en zijn dragers, die weer de bevolking der aarde tot zelfmoord gedreven hebben? Wie zou nog ademen kunnen, als hij niet met een vluchtig noteren, maar werkelijk met het geduld van de kunst-schepping de dierlijke domheid, de frasen van „vrijheid“, „leiderschap“, „democratie“ en „socialisme“ en het realisme der vernietiging tot uitdrukking wilde brengen? Het zal nog langer duren dan na de eerste wereldoorlog, en misschien gebeurt het in 't geheel niet. Want de pauze is kort tussen de gewapende botsingen, er is geen vrede, nauwelijks een wapenstilstand, en ook van het Oostelijk front is er niets nieuws, zoals toentertijd in 1917 en '18. En uit het Westen nog niets, voorlopig is alles bij het oude; voorlopig, ofschoon er tekenen zijn, die men begrijpen moet.

Maar in het Oosten? Is daar iets nieuws? Tussen de Baltische staten en de Middellandse zee, aan het lange front, waar Hitler verslagen werd? Is daar niets nieuws? Daar is toch nog oorlog, ook al wordt er weinig geschoten? Daar ontmoet toch de gehele macht van de „Sowjet“-staat voor de eerste maal, daar ontmoeten toch de voorstellingen van de „sowjet-mens“ direct, in intiemst contact niet slechts het overwonnen, maar ook het „bevrijd“ Midden- en Oost-Europa.

Wij hebben er toch lang aan geloofd, dat deze ontmoeting de grote ommekeer brengen zou, dat met of zonder Stalin, Duitse, Tsjechische, Poolse, Roemeense, Hongaarse arbeiders en boeren, de arbeiders en boeren van alle landen met deze ontmoeting de eerste schrede zouden doen in hun eigen vrijheid. Daaraan hebben we lang geloofd en we hebben ons ertegen verzet, dit geloof te verliezen. En toen we het onder de ervaring van 20-jarige afwuring van de Russische radenmacht, opgegeven hadden, bleef er toch een soort nieuwsgierigheid over: Hoe zal dat zijn, als het „Rode“ leger in Berlijn en Praag, in Warschau, Wenen en Budapest en Boekarest staat? Wat zal er wakker worden in de arbeiders en hun Russische klassegeloten in de grauw uniform, die toch geworpen hebben „trouwe soldaten van het wereldproletariaat te zijn“? Is er niets, in 't geheel niets nieuws van het Oostelijk front? Bezetten de arbeiders de bedrijven, beschikken ze over hun machines en gereedschappen, over de fabrieken en de akkers? Brengen de auto-colonnes der Russen hun de grondstoffen, waaraan ze behoefte hebben? Komt er niets nieuws van het Oostelijk front?

Ieder, die teruggekomen is uit de werk- en concentratiekampen hebben we gevraagd, zeker van het antwoord, maar toch voor menig een onder ons met de stille hoop, dat we ons in iets vergist zouden hebben. Wij wisten, dat de tijd, waarin de Russische film „Potemkin“ gedraaid heeft, voorbij is, dat de „Sowjet“-maatschappij, berustend op de geoorzaamheid van 150 miljoen knechten, geen epos van de opstand meer duldt, en de revolutie van 1917 als „nationale vrijheidsstrijd“ tegen het buitenlandse kapitaal voorstelt. Dat wisten we. Maar menig een onder ons hoopte in stilte toch. Hoe vanzelfsprekend en onverbloemd het Westen ons de chauvinistische frasen voorhield, des te meer hoopten velen in stilte, met schaamte over hun hardleersheid, op nieuws uit het Oosten. Het is niet gekomen, integendeel, het wedijvert met het Westen in speculaties op de hulpeloosheid en machteloosheid der onwetenden, der geestelijk- en materieel onwapenden. Gelijgeschakeld wordt de productie, voor zover haar uitrusting niet weggesleept kan worden, gelijkgeschakeld worden de geesten, die in frasen-beneveling van 12-jarige Goebbels-propaganda bedwelmend waren en nu tot de impotentie van de Stalin-catechismus „gewekt“ en „opgevoed“ worden. Laten ze zich hiertoe wekken“ en „opvoeden“? Dat is de grote vraag aan dit front van meer dan 2000 kilometer, waar de Russen de stellingen voor de 3e wereldoorlog met grote snelheid uitbouwen, zoals aan de Rijn, tussen Noordzee en Alpen het Westelijk blok zich klaarmaakt. Tot zover niets nieuws, niet in het Westen en ook niet in het Oosten. Slechts een berg van onbeantwoorde vragen, slechts grauwe zorgen der mensen, die vóór hun ondergang slechte verzorging genieten. Zij worden slecht verzorgd, de mensen, steeds slechter en beroerder gevoed en gekleed, steeds onwetender gehouden. Steeds strakker worden de teugels; en hoe moeder de voeten, des te scherper de zweep. Dat is niets nieuws, ook niet in het Oosten.

Maar bij het oude blijft het toch niet, hoe gaarne de regeerders het ook willen. Wij moeten het nieuws alleen niet in de legerberichten, in de regerings-communiqué's en dergelijke zoeken. Wat daarin aan nieuws verschijnen kan, is toch slechts nieuwe ondergang. Het werkelijk nieuwe komt, het is er al, overal, in het Oosten en Westen, in het Noorden en Zuiden. Wij moeten slechts onze gehoor- en kijk-organen scherpen om het nieuwe te horen en te zien, vooral zien, zonder bril met gekleurde glazen, zonder franje, maar in het licht van onze eigen ervaring.

Abonneert U op ons blad

Naïve Idealisten

G. Stuiveling wijdt in „De Vrije Kátheder“ van 19 October een opstel aan „De problemen van de klassenstrijd“. De zin er van is, dat we tegenover het personalistisch socialisme van de Ned. Volksbeweging niet afwijzend moeten staan, of kritisch toezien, maar dat we begrip moeten hebben voor „de ongeloflijke mogelijkheden, die zich hier voordoen“.

Stuiveling ziet deze mogelijkheden voor het socialisme niet, doordat de N.V.B. over een diepe grondige kennis zou beschikken, maar hij meent, dat talloze jongeren, in de harde jaren van oorlog en ferreur volwassen geworden, met nog onverpolitiek idealisme de strijd tegen de oude maatschappelijke orde hebben aangeboden; een idealisme, dat meer waard is, dan sommige soorten theoretische kennis. De jonge idealisten willen niet terug naar de wereld van vóór 1940, maar ze willen naar een nieuwe maatschappelijke structuur. De jonge idealisten hebben nieuwe idealen van maatschappelijke ordening en nieuwe vormen van vrijheid en democratie in hun hoofd en dat is voldoende, om ongeloflijke resultaten te bereiken. Het gaat voor die jonge idealisten niet om materiële dingen, maar om nieuwe, geestelijke waarden van maatschappelijke waardigheid en verantwoordelijkheid.

Volgens den schrijver komen de grote, maatschappelijke veranderingen wel is waar voort uit de belangenstrijd, maar de grote strijders waren zich dat nooit bewust. Ze vochten voor hun idealen, die voor hen met klassenstrijd niet te maken hadden. Zo b.v. Luther, Calvijn, Cromwell, Willem van Oranje, Robespierre of Napoleon. Ze streften voor recht of voor vrijheid of voor nieuwe zedelijke waarden. Dus voor allerlei schone dingen, behalve voor klassebelangen. En ondanks dat waren ze toch de grote voortrekkers der maatschappelijke ontwikkeling. Houdt men dit in het oog, dan moet men niet al te kritisch staan tegenover de N.V.B., die de klassenstrijd geen vruchtbare beginsel acht voor de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Hier wordt de strijd voor idealen gevoerd, zoals ook de vroegere grote hervormers hebben gedaan. En zoals deze strijd van wereldbetekenis is geweest, zo kan dit ook voor de strijd om idealen van de N.V.B. zijn.

We kunnen de gedachtengang van den schrijver wel begrijpen, maar helemaal niet waarderen. Wat ons in de historische ontwikkeling juist is overgeleverd, is, dat er altijd heel wat anders uit te voorschijn kwam, dan de strijders voor nieuwe idealen zich daarvan hadden voorgesteld. Het is hier niet de plaats voor uitvoerige historische beschouwingen en daarom wijzen we slechts op twee dingen, die voor iedereen duidelijk kunnen zijn. We bedoelen de Franse revolutie van 1789 en de Russische revolutie van 1917. Het lijkt ons wel zeker, dat zij, die destijds voor hun idealen van vrijheid, gelijkheid en broederschap of voor een communistische samenleving vielen, nooit konden vermoeden, dat het resultaat van hun strijd de ontzaglijke bedreiging van het hele mensdom zou worden in de vorm van het liberale of geordende kapitalisme of de staatsdictatuur van het staatskapitalisme. Deze strijders voor gelijkheid, vrijheid en broederschap of voor een communistische gemeenschap wisten helemaal niet, welke krachten ze ontketenden, die de hele wereld in hun greep zouden omknellen.

De jonge idealisten van de N.V.B. worden nu bij hun strijd om nieuwe geestelijke waarden van verantwoordelijkheid, van maatschappelijke waardigheid en geordend maatschappelijk leven, met een zelfde lot bedreigd. We twijfelen niet aan hun goede wil en eerlijke overtuiging. Maar we beschouwen ze als on-

nozele kinderen, die van de maatschappelijke samenhangen zo goed als niets begrijpen en geen flauw benul hebben van de weg, die ze nu gaan. Ze zijn politiek analphabeet. Hun geordend maatschappelijk leven op de grondslag van de rentabiliteit der kapitalen leidt niet tot nieuwe democratische vormen, maar tot een overheersing der brede volksmassa's door weinigen; verantwoordelijkheid van de brede massa kan binnen deze ordening niet groeien, omdat deze massa's niet de beslissende macht in de samenleving zijn. Hun geordend maatschappelijk leven leidt tot een nieuwe slagorde van de kapitalen, om de kapitaalbelangen op wereldmaatschappelijk in nieuwe oorlogen uit te vechten. Ze menen misschien de kapitaalmacht door hun nieuwe ordening te breken, in werkelijkheid geven ze haar een veel hechtere grondslag. Hun strijd voor hun „idealisme“ voert precies tot het tegenovergestelde van wat zij zich voorstellen. Dat is hun maatschappelijk onverstand. Hun kennis van de maatschappij staat op een buitengewoon laag peil. De „idealisten“ van de N.V.B., die de klassenstrijd willen begraven, voeren deze strijd praktisch aan de kant van de bezittende klasse tegen de hele werkende bevolking, ongeacht of ze daarvan enig besef hebben of niet. Ze zijn als de revolutionairen van 1789, die meenden te vallen voor vrijheid, gelijkheid en broederschap van alle mensen.

We kunnen de jonge idealisten van de N.V.B. niet verwijten, dat ze hun strijd gieten in de vormen van geestelijke vernieuwing voor nieuwe vrijheid, verantwoordelijkheid en maatschappelijke ordening. Ook de werkende bevolking gaat haar behoefte aan maatschappelijke vernieuwing in dergelijke vormen tot uitdrukking brengen. Maar het wezenlijke daarbij zal zijn, dat ze dit niet bij vage woorden kan laten, maar dat ze daarmee goed-omlijnde maatschappelijke eisen van zelfstandig beheer over de maatschappij verbindt. De werkende bevolking gaat de klassenstrijd niet begraven, omdat ze dat niet kan. De bezittende klasse voert deze strijd iedere seconde van de dag, al was het alleen maar in de vorm, dat ze iedere seconde de mensen van hun arbeidsproduct berooft. Van al wat de bevolking voortbrengt, krijgen de massa's slechts een zeer gering deel terug in de vorm van levensonderhoud, terwijl de rest wordt verbruikt, zoals de bezitters of hun staatsambtenaren dat voor nuttig houden, hetzij voor slagschepen of anderszins. En als de werkende bevolking zich nu maar koest houdt, kan deze ononderbroken onteigening van de bevolking rustig voortgaan en dat is dan volgens de N.V.B. geen klassenstrijd. Naar onze mening is dat de klassenstrijd, die zich onder het mom van orde en wet dagelijks voltrekt, onopvallend, als vanzelfsprekend, als natuurlijke orde. En wie zich daar dan tegen verzet, die predikt of die voert de klassenstrijd!

De arbeidende bevolking zal haar komende strijd ongetwijfeld ook onder de leuze van de strijd voor de vrijheid voeren. Maar ze kan dat alleen, als ze die vrijheid ook omschrijft. Ze kan die vrijheid niet veroveren, door de ambtenaren van de staat door anderen te vervangen, omdat daarmee het systeem niet verandert. Eerste grondslag voor de vrijheid is de afschaffing van de loonarbeid zelf. Dat is de afschaffing van rente en dividenden door zelfstandig beheer van het maatschappelijk leven door de bedrijfspersonen. De weg daarheen is nog lang, maar het is ons leidende richtsoner. Dit richtsoner komt bij iedere klassebeweging, die door de bedrijfspersonen wordt gevoerd, telkens opnieuw aan de dag, doordat de arbeidende bevolking eerst meester wordt over eigen strijd. Iedere zelfstandige strijd toont zo in het klein, wat eens de grote, dragende kracht van het hele maatschappelijke

leven zal zijn. Daarom is ieder stuk zelfstandige strijd een stuk communisme, dat de nieuwe maatschappij voorbereidt in de schoot der oude. Het communisme groeit niet in de schoot der oude maatschappij, doordat de staat bedrijven in exploitatie neemt, of over in het maatschappelijk leven ingrijpt, maar doordat de arbeidende bevolking juist tegen deze staatsbemoedigen in, tot zelfstandig maatschappelijk leven komt.

Geen opstand - een revolutie

Professor Mannoury stuurde een telegram aan minister Logemann: „Ce n'est pas une révolution, Monsieur, c'est une révolution“.

„Dit is geen opstand, mijnheer, dit is een revolutie!“

Wij zijn geen aanhangers van de telegrafische strijdmethode van prof. Mannoury, maar de inhoud van zijn telegram slaat de spijker precies op de kop. Dit is een revolutie, het is een stuk sociale revolutie der uitgebuite massa's in Indonesië. Dat die zich in zijn begin hult in de leuzen en voorstellingen van een nationale beweging, doet daar niets aan af. Het is merkwaardig, dat niet alleen allerlei burgerlijke beschouwers, maar ook velen van hen die van belijdenis voorstanders zijn van de proletarische revolutie, zich zo goed als uitsluitend bezighouden met de staatkundige kant van deze beweging. D.w.z. met wat de nieuwe Indonesische regering zegt en doet en hoe zich de staatspolitieke kant van deze beweging ontwikkelt. Daar ligt voor hen feitelijk het zwaartepunt; de andere, de kant van de massa-beweging wordt wel niet geheel over het hoofd gezien, maar hun belangstelling gaat uit en de nadruk wordt vooral gelegd op de nationale trekken van hetgeen er gebeurt.

Er is de hyper-voorzichtige, dubbelzinnige politiek van het „gelijkberechtigings-cadeau“, waarbij de Trouw-elementen een beetje over rebellen mopperen maar overigens afwachten of minister Logemann het met zijn geven-en-nemen-taktiek (veel nemen en weinig geven) voor elkaar krijgt.

Er is de houding der sociaal-democraten, die de regeringspolitiek ondersteunt en zich daarnaast een alibi tracht te verschaffen door hun voorkeur uit te spreken voor een niet-geweld-methode.

Er is de houding der oud-nieuwe C.P.N., die de Hollandse bourgeoisie staat te bezweren, zichzelf niet ongelukkig te maken door een te hardnekkige houding en in elk geval Indonesië voor het Gemenebest te behouden.

En dan is er een bonte verscheidenheid van standpunten. Sommigen, zoals Jef Last, zijn zogenaamde realisten en rekenen hardop met het gebrek aan steunpunten en voldoende militaire macht. Anderen zijn van het gedurende de oorlog meelopen met de eigen „vrijheids-bourgeoisie“, ineens overstapt gegaan naar het nieuwste snufje op bourgeois-gebied, de republikeinse regering van Soekarno en hun revolutionaire a b c eindigt voorlopig bij de nationale onafhankelijkheid van Indonesië.

Wij zien in de beweging der Indonesische massa's vooral het revolutionaire element. Dat het, ondanks welke illusies en nationale kenmerken ook, een massa van uitgebuiten in beweging is, bepaakt onze houding. Want dat legt elke communist de verplichting op, in wat hij doet en zegt, dat revolutionaire element te versterken, het bewustzijn dat zij een revolutionaire klasse zijn te helpen brengen en te versterken, de weg van zelfstandige klassenpolitiek te wijzen en hier, aan onze klassegeloten het besef te helpen wekken en vormen, dat daar klassegeloten, lotgenoten in een dodelijke strijd zijn gewikkeld met onze eigen meesters.

De klasse-verbondenheid van de uitgebuiten hier en ginds, is de basis van werkelijk revolutionaire propaganda.

Elke propaganda die daarvoor, geheel of gedeeltelijk, „voorlopig“ van nationale argumenten gebruik maakt, slaat hier bij de arbeiders het klasse-inzicht en het gevoel van klasse-solidariteit terug, helpt de Indonesische arbeiders en boeren onder de ban te brengen van hun nieuwe heersers en maakt het hen moeilijker, tot verder revolutionair inzicht en zelfstandig positie-nemen te komen. Dat wil zeggen, het is niet een revolutie versterkende, maar een het revolutionaire proces vertragende factor.

GEORGANISEERDEN EN ONGEORGANISEERDEN

We ontleenen aan „De Vlam“ van 20 Oct. de volgende gegevens: In Amsterdam is een gemeentelijk onderzoek ingesteld bij 11.000 arbeiders van de arbeidersreserve in verband met de omscholing van arbeidskrachten. Omtrent de opgave van godsdienst verklaarde ruim 50 % geen godsdienst te hebben. Anderen zeiden tot den ambtenaar: „Schrijf maar wat op.“ Betreffende de organisatie schrijft „De Vlam“:

„Van de 11.000 zijn er geen 500 bij een vakcentrale aangesloten, 80 % hiervan zijn bij de E.V.C. georganiseerd. Bij de in een der objecten tewerkgestelden is een derde deel lid van een vakbond, meestal de E.V.C. De jongeren en de ongeschoolden zijn haast allemaal ongeorganiseerd.“

gaan naar het nieuwste snufje op bourgeois-gebied,

ZELFGESPREKKEN

Vaak zien we wonderlijke mensen op straat. Ze spreken in zichzelf. Ze bewegen hun lippen en praten. Tenminste, we geloven, dat ze praten, ook als we geen woord horen. Zulke mensen maken een zonderlinge indruk op ons. Wij zijn zelfs geneigd, ze als een beetje getikt te beschouwen. Welk normaal mens spreekt nu met zichzelf?

Wie van ons nog de eigenschap van het denken bezit, zal zich er menigmaal op betrapen, dat hijzelf de eigenaardige gewoonte van de zelfgesprekken aangenomen heeft. Men loopt zo door de straten, onder vele andere mensen, die men niet kent, en redeneert met zichzelf. Als men zichzelf hierbij betrapt, dan schrikt men. Is het al zo ver? Is het verkalingsproces, waaraan we vandaag of morgen ten prooi vallen, reeds zo ver voortgeschreden, dat we spreken, zonder een toehoorder te hebben, aan wie we iets meedelen en van wie we misschien ook een antwoord verwachten? Een schrikwekkend teken!

Ik ken enige mensen, die nog een zeer frisse en gezonde indruk op me maken en die toch steeds vaker in zichzelf praten. Zij deden het al onder de Duitse bezetting, toen het gevaarlijk was zijn gedachten luid uit te spreken. Men kon toch nooit weten, tot wien men sprak. Misschien moest men de volgende dag al in een dagvaarding van de S.D. lezen, dat men in een vertrouwelijk gesprek twijfel aan de Duitse overwinning en aan de roeping van Hitler voor het Germaans leiderschap geuit had. Zoiets kon je vrijheid, misschien het leven kosten. Denkende mensen hoedden zich voor gesprekken met onbekenden tijdens de bezetting. De meesten kletsten onbekommerd op straat, in de trein en tram, waaruit te concluderen valt, dat het aantal denkende mensen klein is, al te klein. De denkenden zwegen, en daar ook de zwijzaamste mens een zekere behoefte heeft zijn opvattingen met een ander te delen, nam het aantal zelfgesprekken toe. Ze nemen nog altijd toe! Geen wonder!

Vanuit hun werkkamers of zendstations spreken de groten ons toe. Zij zien hun toehoorders niet, meestal niet, behalve als de radiostations de redevoeringen uitzenden, die op vergaderingen en dergelijke gehouden worden. In deze gevallen ziet de spreker een deel van zijn toehoorders. In de meeste gevallen echter niet.

Dan spreekt hij tot onbekenden, die hij niet zien kan en die hem niet kunnen antwoorden. En meestal moeten ze hem ook niet antwoorden, zij moeten alleen naar hem luisteren en hem geloven. Zij moeten naar een soort zelfgesprek luisteren, waarin de spreker zegt, wat hij denkt of wat hij voorgeeft te denken. Voorgeeft te denken. Want het zijn de grote staatsmannen en diplomaten, die zulke zelfgesprekken houden. En grote staatsmannen en diplomaten spreken hun gedachten niet uit als ze verstandig zijn, ze verbergen ze achter hun woorden. Zij zijn niet wonderlijk, laat staan getikt, zij weten zelf meestal goed wat ze zeggen, ook al heeft een ander het voor ze opgeschreven. En zij hebben altijd gelijk, voorzover iemand gelijk heeft, die van een antwoord verschoond blijft. Niet één mens kan hen direct antwoorden, zij genieten de gehele triomf, zonder tegenspraak gesproken te hebben. En de volgende morgen vinden ze enige van hun slagzinnen in de kranten, vette koppen, bijv. zulke ongehoorde en nog nooit vernomen kernachtige woorden als: „De toekomst der wereld hangt af van de politieke overeenstemming tussen...“ (naar wens in te vullen), of: „Een plichtsetrouw ambtenaren-corps vormt de grondslag voor iedere beschaving“. Het moet een prettig gevoel zijn, die inhoud van je zelfgesprekken te kunnen nalen en te vernemen, dat je „een nieuwe fase der geschiedenis ingeluid hebt“, of, dat

„het verlossend woord eindelijk gesproken is.“

Hoe klein, hoe onbeduidend klein zijn de zelfgesprekken, die wij voeren! Zo zeggen we misschien tot onszelf, dat de laatste radio-rede over Indië onbegrijpelijk is, omdat ze helemaal niet op de werkelijkheid baseert. De redenaar heeft het namelijk in zijn zelfgesprek aan de microfoon doen voorkomen, alsof „men“ op Java nog het begrip „Nederlands Indië“ gebruikt of zelfs maar erkent, alsof men nog een oor heeft voor de verklaring der Nederlandse Kroon van 1942. Maar „men“ denkt er zelfs niet aan, zoals wij in onze zelfgesprekken altijd weer tot onszelf zeggen. Men stichtte daar een republiek met ministers en parlementsverkiezingen en alles wat erbij hoort om de arbeiders te suggereren, dat zij zichzelf regeren. Ook daar voert men zelfgesprekken, maar hierin komt niets meer voor over het recht van de Nederlandse staat. Een wonderlijke gewoonte, die zelfgesprekken.

Of Kupers houdt zo'n zelfgesprek over de taken der nieuwe internationale vakbeweging als vertegenwoordigster der arbeidersbelangen. In onze zelfgesprekken ziet het er geheel anders uit. Wij zeggen tot onszelf, dat de stakende New Yorkse havenarbeiders in meerderheid het opheffen van de staking afgewezen hebben, omdat ze de gesprekken van den vakbonds-secretaris met de reders niet als voor hen bindend beschouwen. Zij verlangen dat de reders met de gekozen stakingsleiding onderhandelen. Kupers of Citrine hoort ons zelfgesprek niet, het interesseert hen ook schijnbaar niet. Want zij hebben de macht aan hun kant, nu nog. Zij kunnen microfoon-zelfgesprekken voeren, kunnen zeggen, dat de staking „wild“ is en de staat het recht heeft tegen zulke „wilde“

acties in het uiterste geval ook geweld aan te wenden.

De lezer zal reeds bemerkt hebben, dat wij al die gesprekken, die van anderen en onze eigen, eigenlijk in 't geheel niet als zelfgesprekken beschouwen. Zij zijn veel meer slechts eenzijdige gesprekken, die met het eerstgenoemde zelfgesprek gemeen hebben, dat ze redeneringen zijn zonder antwoord. Een spreekt en de anderen zwijgen, d.w.z. zij kunnen den spreker niet antwoorden, minder omdat ze geen gelegenheid hadden bijv., in een krant of dergelijke, dan wel, omdat de spreker in 't geheel geen orgaan heeft om kennis van hun antwoord te nemen, geen orgaan en ook geen bedoeling.

Wij kunnen dit met veel voorbeelden staven. Er spreekt of er schrijft iemand over Rusland en zijn politiek, een redacteur of een bestuurslid der C.P.N. Hij weet natuurlijk, dat de tijd, waarin onder de indruk der Hitler-heerschappij in Europa een pro-Russische stemming, ook in vroeger anti-Russische kringen opkwam, voorbij is. Onherroepelijk voorbij. En niet alleen in die burgerlijke kringen, die Stalin met Lenin, communisme en radenmacht met de zogenaamde Sowjet-staat verwisselen. Neen, wat veel belangrijker is, ook de Stalinistische neigingen van linkse kringen zijn verstikt. Het optreden der Russische legers in de Oost- en Centraal-Europese landen heeft grondig werk verricht, de geheime diplomatie van de Russen heeft voor het overige gezorgd. De gemeenteraadsverkiezingen in Hongarije, de verkiezingen voor de bedrijfsraden in Wenen spreken een duidelijke taal, zo duidelijk, dat het Russische opperbevel in Oostenrijk voor de algemene verkiezingen een „gemeenschappelijke lijst van alle partijen“ naar Hitler-voorbeeld voorgeschreven heeft om het verlies van de „communisten“ niet nog zichtbaarder te maken. In onze zelfgesprekken zeggen wij dat onszelf, dat en nog veel meer. Plotseling wordt Polen, ook zijn afgelegenste streken, opnieuw door Russische

legers bezet, om, zoals men zegt, het roverwezen te bestrijden. Wie zijn die rovers? Hoer en verbaas je: gedeserteerde soldaten van het „Rode“ leger, buitenlandse en Poolse arbeiders en dergelijke. Waarom de soldaten van het „Rode leger“ wel deserteren? Een vraag, waarop we geen antwoord meer verwachten. Dat hebben we onszelf allang gegeven.

En nu horen we een „zelfgesprek“, dat zo'n redacteur of afgevaardigde van de C.P.N. in zijn krant of op een vergadering met zichzelf en met zijn applausmachine voert. Hij zegt ongeveer het volgende: De door Stalin bevrijde landen maken een snel ontwikkelingsproces naar de democratie door. Hij zegt of schrijft het woord „democratie“ niet tussen aanhalingstekens, hij wil, dat we het letterlijk nemen en geloven. Hij wenst het, hij wil het; hij is bereid, ons met ons onbeduidend leven, ook ons ongelofte nemen, heel eenvoudig omdat doden niet meer kunnen twijfelen. Wij moeten geloven, dat enkel fascisten en fascistenvrienden de Russische politiek in de wereld als imperialistische terreuropolitiek van de ergste soort beschouwen, dat slechts misdadigers kunnen twijfelen aan de democratische en socialistische inhoud van deze politiek. En ons zelfgesprek gaat verder.

Wij vernemen zo één en ander over het leven in Duitsland. Leven? Neen, dat is geen leven, wat de meesten leiden. In de Amerikaanse zone vond voor korte tijd het schandaal Patton plaats. Deze generaal had zich te verantwoorden, omdat overal de Duitse bestuursfuncties in Nazi-handen gebleven waren. Nu zou het veranderen. Ooggetuigen weten echter anders te berichten. Wee hem, die verdacht wordt „links-georiënteerd“ te zijn, heil hem, die een beproefde Nazi-beambte is. Wee hem, die als Jood nog in een concentratiekamp zit. Hij blijft er „voorlopig“, achter prikkeldraad, in lompen gekleed en miserabel gevoed, maar in het troostrijk bewustzijn, dat er een U.N.R.R.A.

bestaat, een organisatie met een miljardenvermogen voor de hulpactie van de Verenigde Naties. Voorlopig bemerkt hij van deze hulpactie weinig aan het eigen lijf, wel echter kan hij zich overtuigen van het prestatievermogen van deze instantie, als hij de goedverzorgde U.N.N.R.A.-functionarissen in hun elegante officiersuniformen bewonderen mag. Zoals bekend, uniformen moeten er zijn, anders ontbreekt de autoriteit en liefdadigheidsorganisaties hebben ook verplichtingen aan hun zwaar werkende functionarissen. De mensen in de kampen noemt men „displaced persons“; in 't Hollands, ja, hoe heet dat eigenlijk op z'n Hollands? Het is zoiets als mensen, die niet op hun plaats zijn. Waar zijn ze „op hun plaats“? En wat moeten de U.N.R.R.A.-officiëren doen, als zij geen „displaced persons“ meer te verzorgen hebben? Dan worden er geen U.N.R.R.A.-officiëren meer gebruikt (ons zelfgesprek raakt in een merkwaardige baan). Dus moeten er zeer lang „displaced persons“ bestaan, want tenslotte wil zo'n U.N.R.R.A.-officier een levenspositie hebben. Misschien kon men nog een „Bond ter Bescherming van U.N.R.R.A.-officiëren“ oprichten, die de gerechtvaardigde belangen der leden tegen vroegtijdige opheffing der U.N.R.R.A. verdedigen kon door de invoering van een twee-urige werkdag voor U.N.R.R.A.-officiëren. Mannen en vrouwen met aanwijsbare organisatorische ongeschiktheid konden dan voor alle posten de voorrang genieten.

Het is toch merkwaardig, wat men zichzelf zo alemaal vertelt. Men komt van het ene thema op het andere, schijnbaar zonder enige samenhang. Indonesië, Russische bezetting van Polen, vakverenigings-verontwaardiging over wilde stakingen, gemeenteraads- en bedrijfsradenverkiezing in Wenen en in Hongarije, nazi-ambtenaren in Duitsland, de welstand der U.N.R.R.A.-officiëren. Als een mens naast iemand loopt en zo'n zelfgesprek affluistert, moet hij de angst krijgen. Dit is de waanzin ten-top, hier springt iemand, in zijn

eentje met zijn gedachten door geheel Europa, twijfelt aan alles, wat door de radio of in de pers gezegd wordt. Het is angstig. Niet voor de wereld, maar voor de arme gek, die tussen al deze gebeurtenissen een samenhang ziet, die niet begrijpen kan, waarom tot op heden niemand weet, of er nog iemand in leven is achter de Russische lijn, zomaar een mens (wat betekent een mens?), die door de nazi's daarheen gesleept en door de Russen „bevrijd“ werd. Het zouden nog enige tienduizenden zijn, (wat betekent dat nu?) die als dood gelden en waarvan het opschrijven der namen op lijsten klaarblijkelijk meer tijd dan vijf maanden eist. Misschien leven ze ook niet meer. In dat geval hebben hun familieleden zich voor niets ongerust gemaakt en hoop gekoesterd. Er zijn belangrijker dingen dan mensen. Er zijn zones en belangen en vijf maanden Europese vrede is toch al iets, nietwaar, Dr. Jan Romein? Er zijn ook rechten die men verworven heeft door de oorlog en door koop en die men beschermen moet, en nationale belangen en — niet te vergeten — de eer van voortdurend beleedigde vlaggen, die men moet verdedigen. Wat hebben mensen voor betekenis? Laat ons groot van allure zijn, evenals onze hoge heren, die ons inzetten waar ze ons nodig hebben: bij de heropbouw of op vergaderingen, waarin we spontaan partijen oprichten, generaals dank zeggen en gebiedsuitbreiding eisen. Wij kunnen toch niet leven zonder de rijkseenheden met Indonesië; zelfs de C.P.N. zegt dat in naam van het „communisme“. Wij kunnen niet leven en de Indonesiërs kunnen niet leven. En de bewoners van Siberië kunnen niet leven, als Koningsbergen niet tot Rusland behoort. En de vissers van Marseille eisen dringend de rechter-Rijnsoever, anders dóén de vissen in de Middellandse Zee het niet meer en in Warschau breekt een nieuwe hongersnood uit, als niet geheel Teschen aan Polen komt en de Russen moeten op straffe van ondergang de Oostenrijkse olie hebben en in Buenos-Ayres moet een fascistische dictator heersen, anders heeft Franco slapeloze nachten. Wat betekenen echter mensen? En ik hoor de gemurmelde woorden van hem, die in zichzelf spreekt: mensen zijn figuren, met hun leven kan men geld verdienen en met hun dood ook. Bovendien kan men hun dood nog betreuren en sentimentaliteit is het beste tegengif tegen echte gevoelens. Plotseling breekt het zelfgesprek af. En dan hoor ik hem zeggen: „De brave soldaat Schweyk had toch gelijk: tegenover arme mensen moet men streng zijn.“

Dans- en Voordrachtavond Chaja Goldstein

Volksliederen, volksverhalen beelden uit, wat er leeft in brede lagen van een bevolking, ze vertellen ons iets van de noden en verlangens van een werkende massa. Meestal gaan ze niet boven de begrenzing van de nationale sfeer uit, maar toch is het de moeite waard om hun klanken te beluisteren, omdat overal op de wereld dezelfde noden en verlangens zijn. Daarom vinden we het dan ook de moeite waard om de dans- en zangavond van Chaja Goldstein te bespreken, omdat we hier zeker iets van leren kunnen. Een dans is eigenlijk een „lied zonder woorden“. Haar „Moeder uit het Ghetto“ had geen woorden nodig. Ieder begreep deze uitbeelding van de Joodse moeder, bang, opgejaagd, verslagen. Het was de Joodse moeder van toen en van nu.

De oude Jiddische liedjes, die zij zingt, zijn voornamelijk liedjes uit Oost-Europa, die al in het begin van deze eeuw gemeengoed waren geworden van de daar levende arme Joden, die kleine handelaren waren en handwerkers. Ze hadden de keus tussen verpauperen in het ghetto of emigreren naar Ame-

(Zie vervolg pag. 6 bovenaan)

Wat moet erachter worden?

waarin ze dadelijk gaat verdienen. Er is prettig werk en frisse moderne ateliers, met prima sociale en medische verzorging, met een warme maaltijd en twee weken vakantie. Laat zij eens komen praten.... Atelier....

De oorlogstijd heeft ons sceptisch gemaakt en hij is niet vergeten. Bij iedere indruk, die we opdoen, springt vanzelf een herinnering uit de afgelopen jaren uit haar schuilhoek te voorschijn. Nu ook. Gewoon „naaisters gevraagd“, denk ik, en „leerling naaisters“. Er staat geen loon bij en niets over het werk. Geen goed teken. Ik zie een kleurige affiche uit de oorlogstijd, een vrolijke, jonge man, keurig pak, schoenen, hoed, regenjas over de arm, blinkende tandenlach. Geen reclame voor tandpasta, er was geen tandpasta. „Hij werkt in Duitsland“ stond eronder. Andere plaat: een treincoupe, gekapte meisjeskopjes, mantelcostums, nieuwe koffers: „Zij gaan naar Duitsland om te werken“. Alleen een klein deel van de jeugd vloog erin. Wij wisten: Göbbels-methoden, propaganda. Nieuwe methoden van nieuwe meesters. En wij dankten ervoor.

Maar de jeugd moet aan het werk. Dat is nodig om te eten en „iets te kopen“. Zij hebben geen schoenen en geen kleren en geen ondergoed. En zij moeten hun gevoel van eigenwaarde terugvinden. Werken is gezond, al behoort het vak van naaister op stukloot tot de gezondste. Ik lees verder in de krant:

„Weet u dat.... met uw hulp in de dringende behoefte aan kleding in Nederland kan worden voorzien?“

Weet u, dat u deze hulp kunt verlenen door DIENST te nemen als naaister of leerling-naaister, strijker en knipster bij de firma.... enz.“

„Welke cartoonage werksters en (plaksters) willen medewerken aan de opbouw van Nederland? Meldt u dan aan bij.... enz.“

Dus toch een methode. Zorg voor de jeugd, zorg voor de opbouw en de eis, dat wij die zorgen delen. Gedeelde zorg. „De armoede delen“, zei een minister. Nu, van de armoede hebben wij ons deel al te pakken, maar nu moeten we de verantwoordelijkheid voor de opbouw delen en daarom moeten onze kinderen cartoonage plakken of confectie naaien. Ze hebben „vacantie“ genoeg gehad. Confectie naaien of cartoonage plakken is een nuttige, maatschappelijke arbeid. Zoals alle arbeid is het een deeltje van het werk, dat nodig is, om de mensen in het leven te houden. En om de landen tot bewoonbare oorden te maken.

Verantwoordelijkheidsgevoel bij het werk is een noodzakelijkheid. En de jeugd dient deze te leren. Maar hiervoor zijn voorwaarden. De jeugd moet weten, waarvoor ze werkt. Ze moet weten, wat ze produceert en waar het heengaat. De jeugd moet weten, wat er verdiend wordt door de bazen en wat er in de zaak „gestoken“ wordt. De jeugd moet weten, wie eraangenomen en wie er ontslagen wordt en hierover een woordje te zeggen hebben, zodat er geen ongewenste elementen ondergeschoven worden of hun arbeidskameraden ontslagen worden zonder hun voorkennis. Kortom: wil men van de

jeugd verantwoordelijkheidsgevoel, dan moet ze ook zeggenschap hebben. Er kan nu eenmaal geen verantwoordelijkheid geëist worden voor iets, waarvan we niets weten. Want dit geldt niet alleen voor de jeugd, maar voor alle arbeiders.

Maar hiermede zijn de stellers van zulke advertenties, de bazen, het niet eens. Zo hadden ze het niet bedoeld. Heel niet. Hun bedrijf moet gaan draaien, want zij moeten winst maken. En om winst te maken, hebben zij werkrachten nodig. Die moeten wat verdienen, want zij moeten eten. Zonder eten kan een mens nu eenmaal niet werken. Verder niets.

Zij hebben hun werk te doen en verder gaat het ze niets aan, wat er in en met het bedrijf gebeurt en met de producten, die ze maken. Zij krijgen loon en de baas krijgt winst. Zo was het en zo is het. En verder kunnen ze blij zijn, dat er zoveel moeite voor ze gedaan wordt met die mooie advertenties. Je leerde van de Duitsers toch ook wel wat goeds. Je moet je fantasie uitputten, om ze aan het werk te krijgen. Wat heb je als baas feitelijk voor lak aan wat zo'n dochter wordt, of aan de opbouw, of aan de verantwoordelijkheid? Je gaat gelukkig weer draaien, je kunt je producten weer op de markt gooien en je moet weer concurreren. En om aan je winst te komen, moeten de lonen niet te hoog zijn. En als je leerlingen aanneemt, dan betaal je ze als leerling, ook als ze na een poosje al aardig iets presteren. Dat vergroot je winst. En als ze het hier in hun hoofd krijgen om te staken, dan zet je er gewoon wat gevangen genomen N.S.B.-sters in. Ja, mede-verantwoordelijkheid.... dat betekent, zo hard mogelijk voort. We hebben lang genoeg stilgestaan....

Die advertenties zijn oude wijn in nieuwe zakken.

rika, om daar of proletariërs te worden, of eveneens te verpauperen. Wat je treft in deze liedjes is, behalve de zin voor humor, het kinderlijk geloof in god en wonderbaarlijk, het leed en de berusting. Nergens een toon van opstand en strijd! Hoe kon het ook anders, gevangen als ze zaten in hun eigen kleine wereldje. Er was wel een Joods proletariaat, wat voornamelijk in het centrum van de textiel-industrie, in Lodz, werkte. Deze waren zelfs zeer revolutionair en hebben een schat van Jiddische revolutionaire liederen gegeven, maar van Chaja Goldstein hebben we die nooit gehoord. Zij beperkt zich tot het lied van den Joods kleinburger, die telkens in het pauperisme dreigt weg te zinken en weinig binding met zijn niet-Joodse lotgenoten heeft. Heel juist aangevoeld was de inhoud van hun denken in: „Hoe zal het zijn als de Messias komt?” Er wordt een droomwereld opgebouwd, waar je kunt eten, drinken, van dans en muziek genieten, en waar toch ook de godsdienst niet vergeten wordt. Mozes zelf zal de Thora lezen! Maar dan opeens verwonderd: „Op het feest?” Men ontwaakt uit de droom, er is geen feest.... en dan de kreet van verlangen: „Wanneer komt de Messias?” De weg naar zelf-bevrijding kunnen ze nog niet zien. De materiële nood, het leed ook van de kinderen, leren we kennen uit de fijne kinderliedjes: „Ons dak is gebroken; „Wie zal het eerst lachen”, dat verhaalt van 2 jongetjes, die een weddenschap aangaan wie het eerste zal lachen: „...maar ik zal aan treurige dingen denken, ik zal er aan denken, dat mijn vader geen werk kan vinden, dat ik op school bestraft ben, omdat ik iets vergeten had en het kwam, omdat ik zo'n honger had”.... „maar ik zal je een broodje met haring laten zien!”, „Ja, dan zal ik lachen!” en: „Mijn moeder heeft 3 jongetjes, de ene

heet Schwerl, de tweede heet Berl, en de derde heet.... ik heb nieuwe schoenen nodig.” Een heel andere toon tussen deze geluiden van leed en berusting. Partisanenlied, een lied gezongen door de Joden uit Polen, die, ontkomen in de bossen, zich aangesloten hadden bij de Russische legers. Hier eindelijk de toon van opstand en strijd! Hier niets meer van enge begrenzing in Joods nationalisme en religie! „We horen schreeuwen, en dan zijn we er!” Liefde, haat en strijd spreken uit dit lied, geboren uit de massa van ellendigen.

Liefde en haat zijn de grondslagen, waaruit strijd geboren kan worden. Dit was een nieuwe noot in haar programma, een bemoeidigende noot! Hier zien we heel duidelijk hoe uit nieuwe maatschappelijke verhoudingen, nieuwe kunst ontstaat. Ook de oude Jiddische liedjes zijn ontstaan in tijden van leed en nood. Maar de Joodse partizanen waren samengebracht uit alle delen van Europa met ellendigen uit heel Europa. Door de verdere ontwikkelingsgang van het kapitalisme waren de muren van hun ghetto al doorbroken, waren ze voor het merendeel proletariërs geworden en hadden hun verbondenheid met het wereldproletariaat al gevoeld, getuige de grote staking in Lodz. Nu groeide deze verbondenheid uit tot het verlangen om alle vertrapten en mishandelenden te redden!

Zo gaf deze avond ons een inzicht in de verschillende geestesstromingen, gegroeid in de loop der tijden in een onderdrukte en geknechte massa, gemanifesteerd in hun kunst. Zij belicht nog slechts een klein deel van het gecompliceerde verschijnsel der wisselwerking van maatschappij-kunst-massa. Chaja Goldstein bleek de gave te bezitten om zowel het leed als de strijdslust te doorvoelen en gaaf uit te beelden. Ze schonk haar publiek iets heel bijzonders.

Woorden van een Onnozele (IV)

Ik heb gehoord, dat de mensen om mijn woorden van een onnozele gelachen hebben, maar dat kan me niet schelen, ik ga toch door! Want het is nodig. Niet, dat er niet overal lui aan het werk zijn om de mensen (ik meen de gewone onnozele mensen) een rad voor ogen te draaien (ik noem dat liever Hogere Onnozelheid, waarom zou je het zo grof zeggen als 't anders kan), maar er zit geen systeem genoeg in; wat de een met z'n handen opbouwt, gooit de ander met z'n achterwerk weer omver.

Zo hoorde ik, dat Indonesische schepelingen op een schip, dat naar onze Oost vertrok, in Londen geweigerd hadden verder te werken en dat het schip toen gedwongen was weer naar Rotterdam terug te gaan en dat die matrozen toen in arrest gesteld waren. Daar heb je nou zo iets. Daar in Rotterdam is het de laatste tijd toch al slecht gesteld op het gebied van de onnozelheid, door allerlei oorzaken werkt daar de H.O. van Kupers en die lui niet goed meer, en nu gaan ze daar een schip aan de wal leggen en halen er stakers af en stoppen die in de gevangenis. Wat denken zulke arbeiders dan? Ze denken: Vandaag zij en morgen wij, en ze zijn toch al vatbaar voor zulke dingen, zoals ik zei en je kunt ze natuurlijk niet beletten te denken, tenminste niet dat ik weet, maar de kunst is juist om ze wat anders te laten denken. Had-den ze daar nou niet een beetje huiszoeking kunnen doen in dat schip en een paar repen chocola vinden en wat meel en zo en dan wat grote pakken maken (d'r is altijd wel rommel aan boord om erin te doen) en dan zo die matrozen van boord halen? Dat zou een heel ander gezicht geweest zijn en dan hadden de winkeliers wat lege doosjes in de etalages kunnen zetten met een kaart: „Leeg wegens Indonesische ondankbaarheid” en er konden plakkaats aangeplakt worden b.v.: „De moffen hebben onze chocola opgegeten, de Indonesiërs doen de rest!” En de bladen

hadden iets kunnen schrijven over alle chocola, die er al op de wereld verdwenen was, want wat heb je aan de onnozelheid van je lezers als je het niet gebruikt?

Ik ben lezer van „De Waarheid”. Niet dat het voor mij nodig is, want ik heb de grote waarde van de onnozelheid zelf al ontdekt, maar er staan vaak dingen in, waar ik wel eens wat aan heb. Alleen moet je er eigenlijk geen andere krant bij lezen, want dan raak je in de knoop, je moet je bij „De Waarheid” houden, of bij de „Prawda”, zoals ze in Rusland zeggen en als daar „Het Vrije Volk” verscheen, dan stond er hetzelfde in als in de „Prawda”, wat een heel democratische vooruitgang zou zijn, want dan kon je alle houden, of bij de „Prawda”, zoals ze in Rusland b.v. „Spartacus” zou daar helemaal niet verschijnen, want de klassen zijn daar opgeheven, alle mensen behoren daar tot de maarschalkklasse of alle maarschalken tot de arbeidersklasse, wat hetzelfde is, het staat in de wet.

Maar ik ben daar zo zonder erg van „De Waarheid” op het onderwerp Rusland overgegaan en ik wou het over iets heel anders hebben. Ik las n.l. in „De Waarheid” een artikel over Joego-Slavië en je zult misschien zeggen, waarom moet je er dat nou juist uitspreken, terwijl er zoveel goeie vaderlandse dingen ook in staan en het is toch maar een buitenlands land. Ik pik dat eruit, om je te laten zien, hoe je er soms kunt invliegen. De redactie van „De Waarheid” is er mee ingevlogen en het had niet veel gescheeld of het was mij ook gebeurd.

De zaak is, dat er in het buitenland geruchten gingen, dat er aan de democratie in Joego-Slavië een steekje los was; om het maar ronduit te zeggen, dat het eigenlijk een soort fascisme was, met maarschalk Tito als Führer. De Joegoslavische regering sprak dat tegen, maar 't is een ongelovige wereld tegenwoordig, en toen kwam die regering op

het idee, een troep journalisten uit verschillende landen verlot te geven om eens rond te kijken; niet om de nieuwsgierigheid aan te moedigen, natuurlijk, maar om de democratie te bekijken, die ze hun zou laten zien en er over naar huis te schrijven.

Die regering heeft niet geweten, wat ze zich op de hals haalde met die journalisten. Naar huis schrijven deden ze, maar het was haast allemaal mis. Ze noemden die democratie een „Tito-talitaire staat”, ze schreven dat zeker, de vroegere aristocraten hun villa's kwijt waren, maar dat nu de nieuwe leiders daarin woonden en ze maakten gekheid over eentje, die er twee villa's op na hield met twintig bedienden. Ze vielen de politie-autoriteiten lastig over de arrestaties van mensen, de hun iets verteld hadden en ze wilden berichten over terreur in de provincies niet tegenspreken als ze zelf niet in de provincie mochten kijken en dat mochten ze niet. En ze kregen de nieuwe wet op de persvrijheid te zien, en artikel 1 zei werkelijk, dat de persvrijheid gegarandeerd was, maar dan volgden er 18 artikelen, die zo goed als iedere krant verboden, die niet voor de regering was, b.v. wegens het verspreiden van alarmerende of valse berichten of wegens het in gevaar brengen van de staat en er waren een goeie honderd regeringsbladen en maar één oppositieblad en dat had een zuur leven en de regering heeft de controle over de drukkerijen en over het papier. Er is een wet, die zegt, dat er vrijheid van vereniging is, maar een ander artikel zegt dan weer, dat verenigingen, die ontevredenheid verspreiden, verboden zijn. En zo maar door.

Dat journalistenbezoek was dus een sof en toen ik zag, dat „De Waarheid” een artikel van een van die journalisten aankondigde, was ik benieuwd of ze er toch een gevonden hadden dat bruikbaar was. De Waarheid-redactie zal wel net gedaan hebben als ik; ik was er ook haast ingelopen. Om vlug te weten of het goed is, neem je zo'n artikel en kijkt naar het begin: Goed, de eerste regel heeft al het woord Sovjet-Unie. Dan kijk je naar het einde. Ook goed: „hechte vriendschap met de Sovjet-Unie”. In 't midden stond een portret van Tito (ik zag dat hij ook Jozef heet, wat ook goed is). Ik kan me begrijpen, dat de Waarheid-redacteur die van dat artikel het begin en het einde gezien had, dacht dat het O.K. was en als ik daar in zijn plaats zat, zou ik zulke artikelen ook niet meer willen lezen. Maar die schrijver van het artikel moet daar op gerekend hebben, hij heeft zijn vergif in het midden gezet en het is hem gelukt daardoor de volgende dingen in De Waarheid te krijgen: Dat Tito de wetten uitvaardigt en dus niet „het volk”, dat de vrije meningsuiting „verkort” is, dat er een briefcensuur is en een geheime staatspolitie, dat de democratie ook „verkort” is (hij zegt „niet onverkort”), dat het land in overgang is en dat je moeilijk kunt zien waar de nieuwe sociale orde zich heen beweegt. O ja, en dat daar communisten zijn (in de regering) die de overtuiging hebben (maar na al het voorgaande had ik niet anders verwacht) dat ze nu het communisme niet aan de orde moeten stellen.

Asjeblijft, dat wordt daar de onnozele lezers van De Waarheid voorgezet. Ik was er niet van geschrokken; ik lees andere kranten ook. Maar wat er omgegaan moet hebben in het gemoed van de mensen die De Waarheid lezen, de gehele Waarheid en niets dan de Waarheid, ik moet er niet aan denken. Aantasting van de openbare onnozelheid.

Een lezer vraagt mij, wat ik denk van de uitleg, die minister Logemann van de „gelijkberechtiging” heeft gegeven. Wel, je kent mijn methode. Hij had het niet moeten uitleggen. Die twee-derde meerderheid voor Indonesiërs in de Volksraad laat niet genoeg ruimte voor misverstand. Twee man in een trekzeel voor de wagen en één man op de bok is ook twee-derde meerderheid, maar als je 't uitlegt krijg je herrie.

De laatste brief eindigde met het verzoek eens terug te schrijven, dat je gehoord had, dat er ook bij ons in de buurt stakingen dreigden en veronderstelde je, dat daarvoor wel redenen zouden zijn. Natuurlijk zijn daar zeer gegronde redenen voor en alleen gwazen zouden gaan staken, alleen om maar eens het plezier te hebben om eens fijn te staken. Zo'n polletje is het niet om te staken en geloof me, hoe wel tegenwoordig wel eens wordt beweerd, dat de arbeiders zo lichtvaardig in staking gaan, dat ingedeelde arbeiders eerst als uiterste redmiddel het stakingswapen hanteren. Staking betekent bondervrijing en zonder loon kan geen enkel gezin rondkomen. Maar daarover een volgende maal, ik wilde je nu schrijven over onze bond.

En dan hoor ik je al vragen: „Bond, maar welke bond?” Ja, dat zit zo. Het was hier een rommelig wat betreft levensmiddelenaanvoer, brandstoffenvoorziening en een hoop zaken meer. Het was op het laatste hopeloos om huisvrouw te zijn en hebben we daarom de koppen bij elkaar gestoken en aan het vergaderen gegaan. Van de ene vergadering kwam de andere en ontstond daartuit een Huisvrouwen Comité, welk comité leiding gaf aan de actie. Erg naar de zin was de actie van dit comité niet in de ogen van de grote heren, maar dit comité had niet bepaald om de gebruikelijke wegen te bewandelen, doch de vrouwen oepriep tot openluchtingsmeetings, demonstraties enz. Eén van de laatste demonstraties was werkelijk een machtig gezicht. Wel een 4000 vrouwen liepen in de stoet mee. Zo iets was hier een nooit gezien iets. Demonstreerden vrouwen en dan nog wel zo veel. Het gevolg was, dat we anderhalf miljoen turven losklopten buiten elke distributie om, zodat we in ieder geval ons hapje weer konden koken. Zo zijn verschillende kleinere en grotere voordelen bereikt en dat er medeleven bestond bleek wel hieruit, dat het Vrouwencomité solidariteitsverklaringen onder de bevolking liet verspreiden en dat van deze verklaringen nu reeds een 6000 à 7000 ondertekend in ons bezit zijn.

Het losse verband bevredigde echter ons op de duur niet en hebben we nu kortgeleden weer een openbare vergadering belegd, waar verslag van ons werken is uitgebracht. Dit was n.l. onze stelregel, dat we regelmatig op verschillende punten van de stad vergaderingen belegden, hetzij in een zaal, wanneer die te krijgen was en anders in 't openlucht waar verslag werd uitgebracht. Ook dit was een tot nu toe ongekend gebruik en was al weer niet naar de zin van de heren. Op de laatste vergadering dan werd besloten tot oprichting van een Algemeen Huisvrouwenbond, welke huisvrouwenbond als doelstelling heeft de behartiging van de belangen der arbeidersklasse in de breedst mogelijke zin. We geven daarnaast advies en voorlichting op verschillende gebied, o.a. krijgen we binnenkort een vergadering over seksuele voorlichting en het vraagstuk der geslachtsziekte, waar één der bekendste

dezelfde laffe moordenaarsbende, die thans nog niet uitgeroeid is.

Op 22 Januari 1905 hadden 200.000 deemoedige arbeiders, aangevoerd door den priester Gapon, zich gepend tot den Tsaar om een verzoekschrift aan te bieden. Toen de demonstratie het tsarenpaleis genaderd was en afwachte, werden de geweren afgeschoten in de weerloze massa. Bij de mare van dit gebeuren, braken door geheel Rusland algemene stakingen uit, enorm van omvang, enorm van geestdrift. Nadat deze staking teruggekeerd was, volgden in de eerstvolgende maanden onafgebroken afzonderlijke stakingen, die bijna alle zegenrijk verliepen.

Rosa Luxemburg schrijft hierover: „Inderdaad, wat kon de algemene staking in Januari verder bereiken? Slechts volledige gedachtenloosheid, kon een vernietiging van 't absolutisme met één slag, door een enkele „volgehouden” algemene staking verwacht. Het absolutisme moet in Rusland door het proletariaat omver geworpen worden. Maar daarvoor heeft het proletariaat een hoge graad van politieke scholing, klassebewustzijn en organisatie nodig. Al deze voorwaarden kan het zich niet uit brochures en vlugschriften, doch slechts uit de levende politieke school, uit de strijd en in de strijd, in het voortschrijdende verloop der revolutie scheppen.”

In Rusland werd het absolutisme na jarenlange strijd door het proletariaat en de boerenmassa omver geworpen, na tientallen jaren van felle klassenstrijd.

In Duitsland, waar een andere economische ontwikkeling de arbeiders afvoerde van eigen klassestrijd naar de rustige banen van wettige vakverenigingsstrijd, gevoerd door de bestuurders, en de „strijd” in het parlement, gevoerd door de bestuurders, won de reactie en knuppelde de arbeidersklasse neer.

Een nieuwe periode is thans ingeluid. Verstrooid en verslagen zijn onze arbeiderslegers, bloedend uit duizend wonden. Maar ziet, uit bloed en ellende

Van onze Lezers. ANTWOORD VAN EEN VROUW

geneesheren het woord zal voeren. De arbeidersvrouwen komen met hun noden en moeilijkheden bij ons en blijkt nu reeds, dat we in een behoefte voorzien. Hoewel we natuurlijk de vrouwen steeds wijzen op het zelf doen en zelf tot actie komen. We hebben in opdracht van de vergadering ons in een open brief tot den minister-president gewend, in welke brief we hem wijzen op zijn belofte bij de ambtsaanvaarding gedacht, dat alle lasten gelijkelijk over ons volk zouden worden verdeeld. Dat we hier rond moeten zien te komen van een weekloontje van gemiddeld f 27.—. Dat er enkelen zijn met een groter, echter de meesten met een nog lager inkomen. Dat de werkelijke uitgaven minstens zijn gemiddeld f 37.— per week en dat deze met de nu pas weer verhoogde prijzen nog hoger zijn. Dat de arbeiders die logische wijze zien als een bewijs van de kapitalistische klassestellingen en dat men nu van de werkers wel bouwen kan vragen, doch dat men dan omgekeerd van deze werkers de eis moet verwachten, dat zij eerst willen weten waarvoor zij bouwen. Dat zij geen genoeg kunnen nemen met louter mooie beloften. We hebben aan het slot van deze brief enkele eisen naar voren gebracht als inbeslagname van alle zwaar verdiende of door collaboratie verkregen vermogens, heffing ineens op de grote vermogens en spoedige invoering van progressieve belasting. Verwachtingen worden door ons aan dit laatste natuurlijk niet verbonden, de vrouwen weten dit zelf ook wel. We vonden het echter nodig onze eisen nog eens middels deze open brief aan den minister-president kenbaar te maken. De contributie voor onze bond hebben we gesteld op 25 cent per maand, zodat er maar weinigen zullen zijn, die zelfs dit bedrag niet kunnen betalen. We staan reeds in verbinding met soortgelijke organisaties elders in het land, teneinde te proberen of we tot een landelijke organisatie van huisvrouwen kunnen komen. Want organisatie onder de vrouwen, vooral in het komende tijdperk, is zeer noodzakelijk. In de komende strijd is het nodig, dat de man zijn vrouw naast zich vindt en we zien het als één der taken van onze bond de vrouw in die geest op te voeden.

Van katholieke en vooral ook van christelijke zijde ondervinden we natuurlijk de nodige tegenwerking. Een vrouwenorganisatie acht men al reeds overbodig en, men zegt het openlijk, vooral een bond als de onze, die zich van zulke revolutionaire middelen bedient als demonstraties en openluchtingsmeetings is helemaal uit de boze. Maar natuurlijk laten we ons daardoor niet van ons stuk brengen. Integendeel, we gaan verder en zullen trachten een wapen te snuden voor de komende strijd. Ik ga eindigen en zou zeggen, probeer of je bij jullie ook een dergelijke organisatie tot stand kunt brengen of wanneer er al iets dergelijks bestaat, breng hem met ons in contact dan kunnen we misschien gezamenlijk verder bouwen. Ik hoor dan nog wel van je, hè?

Een Les uit het Verleden.

dezelfde laffe moordenaarsbende, die thans nog niet uitgeroeid is.

Op 22 Januari 1905 hadden 200.000 deemoedige arbeiders, aangevoerd door den priester Gapon, zich gepend tot den Tsaar om een verzoekschrift aan te bieden. Toen de demonstratie het tsarenpaleis genaderd was en afwachte, werden de geweren afgeschoten in de weerloze massa.

Bij de mare van dit gebeuren, braken door geheel Rusland algemene stakingen uit, enorm van omvang, enorm van geestdrift. Nadat deze staking teruggekeerd was, volgden in de eerstvolgende maanden onafgebroken afzonderlijke stakingen, die bijna alle zegenrijk verliepen.

Rosa Luxemburg schrijft hierover: „Inderdaad, wat kon de algemene staking in Januari verder bereiken? Slechts volledige gedachtenloosheid, kon een vernietiging van 't absolutisme met één slag, door een enkele „volgehouden” algemene staking verwacht. Het absolutisme moet in Rusland door het proletariaat omver geworpen worden. Maar daarvoor heeft het proletariaat een hoge graad van politieke scholing, klassebewustzijn en organisatie nodig. Al deze voorwaarden kan het zich niet uit brochures en vlugschriften, doch slechts uit de levende politieke school, uit de strijd en in de strijd, in het voortschrijdende verloop der revolutie scheppen.”

In Rusland werd het absolutisme na jarenlange strijd door het proletariaat en de boerenmassa omver geworpen, na tientallen jaren van felle klassenstrijd.

In Duitsland, waar een andere economische ontwikkeling de arbeiders afvoerde van eigen klassestrijd naar de rustige banen van wettige vakverenigingsstrijd, gevoerd door de bestuurders, en de „strijd” in het parlement, gevoerd door de bestuurders, won de reactie en knuppelde de arbeidersklasse neer.

Een nieuwe periode is thans ingeluid. Verstrooid en verslagen zijn onze arbeiderslegers, bloedend uit duizend wonden. Maar ziet, uit bloed en ellende

richten, enkelen zich reeds op en de wil tot verzet breekt baan over de gehele wereld. De strijd zal gewonnen worden, als wij slechts de juiste lessen trekken uit het verleden. Is niet, hetgeen kort na 1905 geschreven werd, slechts met een enkel woord gewijzigd, van toepassing op de strijd van heden?

„Het nationaal-socialistisch” georganiseerde kapitalisme, dat thans over de gehele wereld zegevierend regeert, moet door het proletariaat omver geworpen worden. Maar daarvoor heeft het proletariaat een hoge graad van politieke scholing, klassebewustzijn en organisatie nodig. Al deze voorwaarden kan het zich niet uit brochures en vlugschriften, doch slechts uit de levende politieke school, uit de strijd en in de strijd, in het voortschrijdende verloop der revolutie scheppen.”

Ja, wij staan op de drempel van een nieuwe, revolutionaire periode. Een revolutionaire strijd, die niet alleen in één land, maar over de gehele wereld gaat losbreken. Onze strijd zal ook niet gelden de hersers over één land, maar de hersers over de gehele aarde, het internationale kapitaal. Zwaar is de taak, waarvoor de uitgemergelde arbeiders, hun vrouwen en hun kinderen zich geplaatst zien. Zware nederlagen zullen wij nog moeten lijden, bloedige offers zullen moeten worden gebracht. Dat kan, helaas, niet anders, omdat de bezittende klasse voor geen enkel middel terugdeinst. Ons blijft de keuze: of zelf strijden, door alle teleurstelling en nederlaag heen. Of geduldig en mokkend ons slavenjuk dragen tot ook hier, als in Duitsland, de arbeidersklasse ontnad is, of wij opnieuw bij miljoenen na miljoenen sneuvelen in een komende derde wereldoorlog, terwijl de vrouwen en kinderen onder een nieuwe bommenregen, onder vernieuwde honger en ontbering sterven. De arbeidersklasse kan vechten of ondergaan. Ze zal vechten!

Waakt op dan, kameraden, de blik gericht op de toekomst, koel en zakelijk uw gedachten, uw naakte voeten stevig geplant op de harde, koude grond der werkelijkheid, de vuisten gebald, u in uw bedrijven aangesloten tot een hechte, aaneengesloten strijdorganisatie! EEN OUDE MAKKER.

Stomme Proletariërs.

Wil je „tekenen” voor de Oost?... Je krijgt je piratjes en je avontuur. Ze kunnen jou gebruiken, met je goedgekeurde jonge body. Haal de kastanjes maar uit het vuur; de couponknippers vernemen wel via radio en krantenverslagen of je al of niet „vorderingen” maakt, daarginds op Java. Jij, jonge proletariër, die in deze wereld over niets anders beschikt dan over je lichaam en daarom proletariër bent, wil jij vechten tegen jouw broeders aan de andere kant van de wereldbol? Zeker, dat zijn jouw broeders! Zij zijn jouw gelijken; ook hun enig bezit is hun lichaam.

Weet je nog, proletariër, hoe waardeloos jij het Leven vond toen je onder de Duitse knoet moest leven? Toen je als een slaaf behandeld werd? Weet je dat nog? Jij ging vijf jaren onder een vreemde heerschappij gebukt, maar die andere proletariërs, die Indonesiërs, gaan reeds honderden jaren de weg van uitbuiting, van slavernij. Jij bezitloze, jij proletariër, weet jij dat in Indonesië 70 miljoen mensen leven? Zegt het jou iets wanneer je hier gezegd wordt dat van al deze miljoenen slechts zestien duizend een loon van 900 gulden per jaar verdienen? Dat de anderen van 30 à 40 cent per week moesten „leven”?

Weet je nog, proletariër, hoe je beste kameraden stierven in die Duits concentratiekamp omdat zij niet konden bukken voor den Mof? Weet jij, dat in het moerasige, concentratiekamp Digoel mensen, bruine mensen, stierven omdat zij niet konden bukken voor de vreemde delingen, die jaarlijks ruim 300 miljoen aan het bruine zweet verdenden? Zou jij voor een vreemde bezetter werken a raison van vier dubbeltjes per week? Neen nietwaar? Maar de Indonesiërs verdommen dat ook in 't vervolg. En zij willen vrij zijn in hun eigen land. Maar de uitbuitende couponknippers, de suikervorsten, de tin- en rubberverwerers, de magnaten die olie en welvaart wegzuigen, zij zien hun winsten vervliegen! En daarom hebben zij jou nodig, proletariër in je soldatenpak.

Jij proletariër, denk jij nu helemaal niet: laten zij, die hun rijkdommen uit Indonesië halen, zelf dat vieze werk opknappen? Stomme proletariër, weet jij nu nog niet, dat die lieden daar te veel „meneer” voor zijn? Denk jij misschien dat die felle radio-redenaars, die blaken van verontwaardiging over die Indische proletariërs die voor hun vrijheid vechten, deel zullen uitmaken van de scheepsladingen, die bestemd zijn voor de Oost? Denk je werkelijk, dat die krantenschrijver met z'n scherpe pen op 't appél aanwezig zal zijn?

Stomme proletariër — arme proletariër!

In aansluiting het overlijdensbericht in „Spartacus” van 20 October 1945, betreffende mijn man en vader, PIET VAN DER HOEFEN

betuig ik langs dezen weg mijn oprechten dank aan voornoemde Piet zijn kameraden, die blijf hebben gegeven van groote saamhorigheid, en mij in raad en daad ten volle hebben bijgestaan.

VROUW EN KINDEREN, Marnixstraat 187-II, Amsterdam (C.)